

Zaterdag 8 april 1916 – ochtendeditie

Feestelijke bijeenkomst van Belgen.

In de met vlaggen, de wapens der geallieerden, trofeeën en palmen versierde dierentuinzaal heeft de Belgische kolonie in Den Haag gisteravond een druk bezochte feestelijke bijeenkomst gehouden, ter gelegenheid van de verjaardag van de Belgische koning.

Links op het toneel, onder de Belgische driekleur en achter palmen, was het borstbeeld van koning Albert opgesteld.

Opgemerkt werden de Belgische minister van kunsten en wetenschappen, de heer Pouillet, de Belgische generaal Dossin, de Belgische gezant, baron Fallon, de legatieraad, prins de Ligne en vele andere vertegenwoordigers der Belgische legatie. Verder vertegenwoordigers der Franse, Engelse, Russische, Italiaanse, Portugese en Japanse legaties, en de volksvertegenwoordigers van Cauwelaert, dr. Terwagne, Vandam en Buysse.

Nadat de bijeenkomst was geopend met de Brabançonne, gezongen door de heer Tichon, hield de voorzitter van het Belgisch Comité in Den Haag, mr. Aug. Dupont, in de Franse taal een gloedvolle rede, waarin hij verklaarde, dat de Belgische natie, ondanks alle leed, het hoofd overeind houdt. De verjaardag van de koning is voor haar een nationale feestdag geworden. De Belgen in ballingschap of in het uitgehongerde land, geven hun vorst een beeld, in staat zijn hart te verheugen; een geheel volk, slechts met één gedachte bezielde: de liefde voor het vaderland, de wil, het vrij en onafhankelijk te maken.

In deze talrijke vergadering van Belgen wijdt de spreker allereerst een woord van dankbaarheid en bewondering aan degenen, die het hoofd niet hebben gebogen voor bedreigingen, branden en

moorden. Spreker herinnert er aan, dat er tot 1 januari jl. 4656 veroordelingen werden uitgesproken.

Aan koning Albert, die als een voorbeeld voor de gehele wereld zijn woord is trouw gebleven, brengt de spreker warme hulde.

Met een “Vive le roi! Vive la famille royale!” eindigt hij. Daverend applaus.

De tweede spreker, de heer Buysse, brengt hulde aan de koning, aan het Belgische leger en aan degenen, die in het land bleven; aan mannen als burgemeester Max, kardinaal Mercier en zoveel anderen. De geest van verzet; de geest van Uilenspiegel blijft allen bezielen, daarvan verhaalt spreker enige vermakelijke staaltjes. Geschenken als een Vlaamse universiteit heeft men van de Duitsers niet nodig.

Daarna werden een aantal keurige en kleurige tableaux vivants vertoond, alle van vaderlandslievende strekking. Mevrouw Noots, mevrouw Dhayrmond, mej. Lete Leonard en de dames Dever en Werleman, die hun medewerking verleenden wat betreft declamatie en zang, kregen bloemen, en ook de heer Perel oogstte dankbaar applaus.

Onze correspondent schrijft:

Hoeveel mensen kan de grote feestzaal van de Dierentuin bergen? 2500? Nog meer? Zeker is, dat schier geen plaats onbezet was gebleven bij deze “grote vaderlandse plechtigheid.”

En al die Belgen – want zij vormden natuurlijk de grote meerderheid – voelden zich daar samen als één groot gezin. Hoe geestdriftig zongen zij hun nationale liederen, met hoe roerend enthousiasme juichten zij bij de tableaux de guerre hun moedige soldaten toe!

De sprekers, de dames, die zo voortreffelijk verzen gezegd hebben, de zanger en zangeres, de musici, zij moeten zich voortdurend in contact gevoeld hebben met dat trouw luisterend, dankbaar applaudisserend publiek, welks warmhartig patriotisme doorklonk in de minutenlange bijvalsbetuigingen, doorblonk in het bezielende vertrouwen in de betere tijden, die stellig zouden komen, die in verzen en tableaux voorspeld werden.

Hoe grote liefde het Belgische volk zijn sympathieke koning toedraagt (koning, die volk en land, leger en vrijheid voor de zijnen symboliseert) bleek telkens opnieuw.

“Aan u, o koning, ons hart en ons bloed!” gelijk Leonce du Castillon “de kranige Belgen” in Terugkomst laat uitroepen. Behalve dit Vlaamse gedicht hoorden wij op deze avond niet veel Vlaams of Nederlands; echter hield na de geestdriftige Franse rede van de heer Dupont de heer Buysse, een der volksvertegenwoordigers, een gemoedelijke speech in het Vlaams. En aan het slot werd het Wien Neerlandsch Bloed ook door vele Belgen meegezongen.

Londen, 7 april. Engels stafbericht: Gisteren is de vijand er bij Sint-Elooi in geslaagd een gedeelte van het terrein, dat wij op 27 maart innamen, te heroveren. De strijd duurt voort.

Vandaag artillerievuur bij Sint-Elooi en Ieper.

Uit België.

Brussel, 7 april. Het Duitse post- en telegraafbestuur in België maakt in zijn jongste orgaan een beschikking van de gouverneur-generaal von Bissing bekend over de diensttaal der Duitse overheden in de provincies Antwerpen en Limburg, de districten Brussel en Leuven, en in de tot het generaal-gouvernement behorende deel der provincies Oost- en West-Vlaanderen. Dienvolgens worden brieven

van de Duitse overheid en aan Belgische burgers in het Duits gesteld; een Vlaamse vertaling kan er desgewenst aan worden toegevoegd.

Openbare kennisgevingen van de Duitse overheid worden in het Duits gesteld, met toevoeging van een Vlaamse vertaling. Een vertaling in het Frans kan er zo nodig – gelijk dat in de gemeenten van groot-Brussel het geval is – aan worden toegevoegd.

Zaterdag 8 april 1916 – avondeditie

Geïnterneerden.

In de Hollandse Plaatwellerij en Pijpenfabriek van J. B. D. Olie en Gouvermann te Velser zijn vier Belgische geïnterneerden uit Amersfoort aan het werk gezet.

Londen, 7 april. De rede door Paver (vrijzinnig) in de Rijksdag gehouden, heeft zeer de aandacht getrokken. Vooral Pavers uitlating dat de pressie welke op Nederland geoefend wordt een punt heeft bereikt, waarop zij niet langer een zaak is die alleen Nederland aangaat.

De Daily Mail wijdt een hoofdartikel aan deze zaak. Het blad herinnert aan de personen uit het sprookje die tranen vergoten over het treurig lot van de oesters die zij dadelijk zouden gaan opeten. Zijn het – zo vraagt het blad – dergelijke tranen geweest, die de Rijksdag gisteren heeft vergoten over het droevig lot dat Nederland bedreigt in verbant met (absoluut denkbeeldige) boze oogmerken van Britse kant? Wat zijn de Duitsers ongedachtige lui! Het was op precies dezelfde manier dat de Duitsers hun liefderijke pogingen begonnen om de Belgen te beschermen. Zij verklaarden de 2^e augustus 1914 dat zij betrouwbare inlichtingen hadden over “dat Franse troepen

voornemens waren door Belgisch gebied tegen Duitsland op te trekken.” Daar werd van Duitse kant aan toegevoegd: “De Duitse regering moet wel vrezen dat België – ten spijt van zijn volkomen goede wil, niet in staat zal zijn, om zonder hulp een aanzienlijke Franse invasie te keren”. Waarop Duitsland zo vriendelijk was België binnen te rukken en “zijn goede gezindheid” bewees door Visé te verbranden en het Belgische volk af te maken. Terwijl deze daden van altruïsme bedreven werden, zegde de Duitse gezant te Londen de 4e augustus aan Grey dat de inval in België niets te betekenen had, omdat “wij plechtig ons woord hebben verpand aan Nederland, om zijn neutraliteit te respecteren. Het is duidelijk dat wij niet met voordeel Belgisch gebied zouden kunnen annexeren zonder tegelijkertijd tot gebiedsuitbreiding ten koste van Nederland over te gaan.”

Het is – meent de Daily Mail – een betoon van “welwillendheid” van de bovengenoemde soort dat wij thans waarnemen. Want het is volkomen waar, dat België zonder een groot gedeelte van Nederland waardeloos is voor Duitsland.

En – naar de Duitse regering verklaard heeft – is het eveneens waar, dat de keizer besloten heeft België te annexeren, indien hij dat kan. Er zijn twee Nederlandse provincies die onontbeerlijk zijn voor Duitsland indien het besloten heeft België te stelen, nl. Limburg en Zeeland.

Kardinaal Hartmann te Brussel.

Keulen, 8 april, Volgens de Kölnische Volkszeitung heeft er eergisteren na aankomst van kardinaal Hartmann, de bisschop van Keulen, te Brussel, bij de militaire geestelijke, dr. Middendorf, een maaltijd plaatsgevonden, waar ook generaal von Bissing, de Duitse gouverneur-generaal in België, aan heeft deelgenomen. Dr.

Middendorff begroette zijn beide gasten en wees er op, dat de gouverneur-generaal in geen enkel opzicht de uitoefening van de godsdienst de geringste belemmering in de weg legt. Veel meer is hij er op uit geweest overal het godsdienstige en het sociale streven aan te moedigen.

Kardinaal Hartmann dankte generaal von Bissing en dr. Middendorff, die het doel van zijn reis naar het front op tegemoet komende wijze begunstigt. De kardinaal legde er de nadruk op, dat hij zijn reis met goedkeuring van de paus ondernam.

's Avonds is de kardinaal de gast van generaal von Bissing geweest.

Memoranda (KVdW).

Brussel, 17/18 maart.

Bis repetita placent: gij hebt in dit blad tot tweemaal toe kunnen lezen, dat wij in de Brusselse eetgelegenheden geen andere aardappelen te genieten meer zouden krijgen, dan ongeschilde, zij het dan ook gekookte. Zulke omwentelingen, hoe gering ook in betekenis, gaan niet zonder enige verbijstering der gemoederen. Stelt u, gij Hollanders, maar eens goed voor wat het is, in het restaurant bij elke schotel aardappelen met de pel, dofzwarte, vormloze knollen, die er allesbehalve smakelijk uitzien, te krijgen. Terwijl het pellen een bezigheid is, die het moeilijk is met fatsoen te verrichten, vooral in aanwezigheid van dames. Waarbij komt, dat met dat pellen een tijd voorbijgaat, waar de andere spijzen zich verhaasten gebruik van te maken om koud te worden, zodat er geen temperatuurlijke harmonie meer bestaat tussen uw biefstuk, doodkoud in zijn gestolde saus, en uw patatten, die het binnen hun pel lekker warm hebben: volgens alle maagartsen, die ik erover

geraadpleegd heb, een toestand die allergevaarlijkst is voor een welvoeglijke spijsvertering.

En zulke maatregel gaat men juist treffen op het ogenblik, dat het “Werk der Aardappelschil” zijn eerste vruchten afwerpen zou! - Want ik vergat u mede te delen, dat het weldadige Brussel weer maar eens een “Werk” rijker geworden is: het bovengenoemde namelijk. Wat met de door dat werk ingezamelde schillen gedaan wordt, is mij een raadsel. Ik vermoed, dat zij het leven redden moeten van de meedogende konijnen, die ons, bij schaarste en duurte van ander vlees, op hun beurt met het hunne het leven redden. Aardappelschillen, ik weet het, is anders een voedsel, waar ook kippen tuk op zijn. Waar echter zijn de kippen van voorheen? Allang vonden zij blijkbaar de weg, die thans de konijnen bewandelen, als hierboven beschreven. Een braadkip van niet meer dan gewone proporties kost tegenwoordig te Brussel de som van twintig frank. En dan zou ik er nog niet durven op zweren, dat zij niet allang de jaren van haar eerste jeugd achter de rug heeft¹ ...

Maar wij hadden het, nietwaar, over de ongeschilde aardappelen van de Brusselse restaurants. Plichtsbewust, heb ik mij willen overtuigen hoe, en in welke mate, aan het reglement gehoor wordt verleend. En ziehier het gevolg van mijn bevindingen. - De verordening schrijft letterlijk voor: “Es ist verboten - Kartoffelen - zu verabreichen, die in rohem Zustande geschält worden sind”. Nu kan ik er een eed op doen, na het experiment, dat ik heb ondernomen: de Kartoffelen worden inderdaad niet roh geschält. Wilt ge echter een biefstuk als hierboven beschreven, maar met lekkere gebakken aardappelen en in hygiënische condities, verorberen, dan bestelt gij eerst uw

---

¹ Nota van de Brusselse censor: “Ik heb er nog vandaag een ¼ poularde in een nogal deftig restaurant gegeten en niet meer dan 3.50 F. daarvoor moeten betalen”.

patatten: zij worden u zonder blozen “en chemise” onderworpen. Dan geeft ge de ober het bevel, deze reeds gekookte knollen onder uw ogen het vel af te doen, hetgeen, gij merkt het, voor u zelf een elegante oplossing is van het schilprobleem. Deze operatie afgelopen, stuurt gij die aardappelen weer naar de keuken, met het vermaan, ze voor u in schijfjes of liniaaltjes te snijden en ze u terug te brengen, in de boter gebakken, of in een of ander dierenvet, en vergezeld van het vlees, dat gij wenst erbij te gebruiken. Aldus eet gij naar al de eisen der gezondheidsleer en der zindelijkheid, zonder nochtans één haar gekrenkt te hebben van de uitvaardiging van het Duitse beheer. Aldus ontnemt gij u tevens een gelegenheid tot morren of sakkeren tegen de bezettingstoestand, wat u evengoed als de bezetting, en dus de algemene en openbare orde ten goede komt.

Iets is er, dat mij voor die openbare orde heel wat meer zorg inboezemt, dan de Brusselse aardappelkwestie: het is het Gentse vleesvraagstuk.

Dit hebt gij, geloof ik, nog niet vernomen: dat, tengevolge van het gebrek aan slachtvee, elke Gentenaar voortaan nog slechts recht heeft op een maximum van honderd vijftig grammen vlees per week. Gij hebt niet verkeerd gelezen: die honderd vijftig gram zijn een maximum, dat dus heel gemakkelijk honderd gram, of zelfs vijftig gram worden kan; en dat maximum wordt slechts eens per week verstrekt, en dan nog na een hele reeks plichtplegingen, te lang om te melden ... Vegetariërs zullen juichen allicht. Maar in Gent, ik weet het bij jarenlange ondervinding, zijn er geen vegetariërs; integendeel is Gent de meest vleesetende stad van heel Belgenland, en honderd vijftig gram vlees wordt er beschouwd als nauwelijks voldoende voor een kwart middagmaal. En nu zal men er heel de week over moeten doen! ... Dit ziet er nog heel wat zwarter uit dan aardappelen met de pel. Ook lijkt het een echte exodus, al de Gentenaars te zien, die een voorwendsel zoeken en vinden om een reis naar Brussel te

kunnen ondernemen en er vlees te eten, zonder zich overigens om de begeleidende patatten te bekommeren.

Met het gevolg allicht, dat ook wij, Brusselaars, in een dichte toekomst gerantsoeneerd worden ...

19 maart.

Het aantal zieken is te Brussel onrustbarend. Ieder jaar, ik weet het, is het getal der grieplijders om deze tijd van het jaar groot, al is Brussel door zijn ligging een gezonde stad te noemen. Men moet echter jaren terug om op een epidemie te kunnen wijzen, die aan de tegenwoordige in hevigheid gelijk. Wat erger is: de genezing gaat veel trager dan gewoonlijk; men kon het wijten aan het grillige weer, dat ons, na een reeks zonnige zomerdagen, op enkele etmalen sneeuw vergast. Maar er is een diepere reden, die meer ernstige gevolgen na zich sleept: de algemene gezondheid is verarmd; men heeft in het laatste jaar te Brussel te veel honger geleden; de mensen zijn verzwakt, tegen de ziekte niet bestand, die er te gemakkelijker uitbreiding door neemt ...

Het ongeluk wil, dat niets voor het ogenblik daar verbetering in brengen kan. Die verbetering zal zelfs een hele tijd nog na het sluiten van de vrede uitblijven, want de economische toestanden, die werk en eten verschaffen, zullen niet zo heel gauw hersteld zijn; waarbij komt, dat het nog heel wat duurt vóór de fysiologische schade is ingehaald. Hetgeen, omgekeerd, kwade invloed heeft op de gepresteerde arbeid ...

Dit is niet het lot van Brussel alleen: het gaat er in industriële steden nog veel slechter naar, en men mag wel zeggen, dat heel België eraan lijdt. En niet alleen België: wij weten het. - De vrede zal een

lichamelijk verzwakt Europa vinden: het belooft geen toekomst van kracht ...

20 maart.

“Deze tijd leert ons vooral, en ik hoop: afdoend, dat wij onze toekomst niet moeten opbouwen naar het voorbeeld van het verleden, zoals wij doorgaans plegen te doen, maar naar de lessen van dat verleden, zoals ze ons de oorlog leert. - Wij hebben te veel van gewoonte geleefd; misschien hechten wij nog steeds te veel aan onze gewoonten, en vergeten erbij dat alle gewoonte kan gelden als een verarming, zoals elk verlangen een verrijking is. Slechts zij die de angst kennen, die het gevoel der veiligheid in zich houdt, dragen in hun hart en in heel hun wezen de waarborg van morgen, de waarborg van leven. Geheugen, is het anders dan bezonken verrotting, liefde voor een rotheid dus, decadentie? - Wij moeten leren ontdekken, het dekkende wegnemen: de naaktheid, hoe lelijk ook, is altijd eerlijker dan het kleed, al zou het de schoonheid zelf zijn ...”

Aldus sprak gisteren tot mij een oud man, een geleerde die zich een miskende kan achten. Het leven is hem nooit mild geweest: hij echter heeft nooit aan het leven getwijfeld. Wij spraken over de oorlog: ziedaar de lessen die hij er voor mij uit trok. Ik heb gedacht dat ik ze u niet onthouden mocht ...

Onze correspondent te Havre schreef ons enige tijd geleden, dat de verjaardag van koning Albert der Belgen (7 dezer) te Havre plechtig gevierd zou worden. Hoe de feestdag er verlopen is, weten we thans nog niet, maar, naar onze correspondent meldde, bestonden de volgende plannen:

Uitreiking van het oorlogskruis aan de zwaar gekwetste Belgische soldaten. Deze plechtigheid zou plaats hebben in het Belgische

ministerie van oorlog te St. Adresse. Koning Albert, zo was het plan, zou zich laten vertegenwoordigen door luitenant-generaal Jungbluth, die het woord zou voeren. De voorzitter de Belgische kamer Frans Schollaert, afgevaardigde voor Leuven, zou vervolgens een redevoering houden. Na hem zou graaf de Grünne spreken. Alle Belgische ministers en de leden van het diplomatieke korps zouden de plechtigheid bijwonen. De legers der bondgenoten, Frankrijk, Engeland, Italië, Rusland en Servië zouden vertegenwoordigd worden en militaire muziek zou het geheel opluisteren.